

Трговина људима - ту око нас

Трговина људима из године у годину постаје све озбиљнији друштвени проблем широм света. Њена суштина јесте у **злоупотреби и експлоатацији људских бића** за остваривање енормних профита организатора и других укључених у ланац трговања људима, на различите начине: присилним ропством, принудним радом, прости туцијом, коришћењем жртава за вршење других кривичних дела итд.

Било који од наведених начина злоупотребе жртава је несумњиво угрожавање личног до стојанства жртава, **кршење њихових основних људских права**, од права на личну слободу, слободу кретања, слободу избора занимања и посла, до, у најдрастичнијим случајевима, непосредног угрожавања живота.

Нема државе у свету, нити било ког подручја света који није погођен тим проблемом. Наравно, разликује се, зависно од положаја и стања појединих држава, облик трговине љу димакојима је поједина држава погођена: неке државе су „извор“ људи који су предмет трговине, друге су транзитне, користе се као пут којим се жртве воде до крајње дестинације, треће су, по правилу, државе у којима се спроводи експлоатација жртава. Ипак, већина држа ва у свету је суочена, у већој или мањој мери, **са сваким од ових облика трговине људима**.

У складу са својом мисијом и мандатом, **Црвени крст Србије се активно укључио у напоре да се спречи трговина људима** и да се, макар, смањи број жртава и умање последице по жртве. Првенствени циљ активности Црвеног крста Србије је ширење свести и знања о трговини људима и превентивно деловање, посебно међу младима и другим потенцијалним жртвама.

Црвени крст Србије своју улогу у борби против

трговине људима заснива на олакшавању патњи људи ма где се она појавила. Несумњиво је да људи који су жртве трговине људима пате и да им је помоћ неопходна.

Начини и обим деловања Црвеног крста Србије су условљени доктрином и Основним принципима Међународног покрета. То значи да Црвени крст Србије делује неутрално и непристрасно, али увек и обавезно на страни жртве трговине људима.

Основни и најважнији начин деловања Црвеног крста Србије је превенција, у настојању да се спречи увлачење људи у ланац трговине људима.

То подразумева едукацију појединаца и група да препознају проблем, његове појавне облике, разнолике начине за увлачење људи у ланац трговине људима.

Такође, програм едукације је усмерен на развијања вештина, способности и умећа за супротстављање тој појави, начина реакције на њу и информисања надлежних органа о сумњи да постоји проблем.

Овим облицима едукације Црвени крст Србије ствара мрежу обучених волонтера, најчешће младих, који су оспособљени да у својим срединама даље шире знања о опасностима које ова појава носи и последицама које изазива у друштву. Тако се смањује ризик да млади људи буду увучени у ланац трговине људима и подиже свест заједнице у целини.

Друго поље деловања Црвеног крста Србије је обезбеђивање прве и непосредне хуманитарне помоћи жртвама.

То подразумева помоћ у обезбеђивању неопходне документације, по потреби помоћ у храни, одећи, хигијенским средствима. Од суштинског значаја је помоћ жртвама у успостављању везе са надлежним органима који су дужни и овлашћени да преузму потпуну и

дуготрајну бригу о жртвама.

Програм борбе против трговине људима се креира, координише и спроводи на нивоу националног друштва, уз помоћ локалних организација Црвеног крста Србије. То ствара обавезу локалних организација да одмах, у најкраћем року, кад сазнају да постоји проблем на њиховом подручју деловања, обавесте седиште Црвеног крста Србије, да би се благовремено и без одлагања покренула одговарајућа процедура.

Едукацијом Црвени крст Србије превентивно делује на заједницу. Кроз мрежу обучених волонтера шири се знање и подиже свест о проблему трговине људима, чиме се ризик излагању смањује.

Шта је трговина људима?

Трговина људима је врло стара појава. Њени почeci сежу још у античко доба, а постојала је и у средњем веку. Организоване мреже трговаца људима постојале су и у 19. веку, када о овој појави почиње озбиљније да се говори. У условима још увек присутних облика класичног ропства (нпр, трговина црним робовима из Африке се сматрала нормалним и законитим послом), пажњу и осуду јавности привлачила је једино трговина „белим робљем”, која је подразумевала трговину белим људима. С обзиром на универзалност права човека и чињеницу да су жртве трговаца људи жене и мушкарци свих раса, употреба овог термина не сматра се адекватном.

Трговина људима је глобални феномен који **погађа све земље** - земље у политичкој и економској транзицији, неразвијене земље и земље у развоју, земље у рату и постконфликтне земље, које се појављују као земље

порекла и транзита жртава, као и економски развијеније земље које се појављују као земље дестинације.

Термини „земља порекла“, „земља транзита“ и „земља дестинације“ нису апсолутне категорије - једна држава може, у конкретним случајевима, имати различите улоге. Такође, економска развијеност и богатство земље дестинације се не могу посматрати независно од ситуације у земљи порекла.

Трговина људима подразумева **продају и куповину**, тј. држање неке особе у **циљу** њене **експлоатације**, као и **све друге радње које могу бити део тог процеса** (нпр. превоз, скривање, чување и сл.). До експлоатације увек долази и експлоатација се увек одржава употребом **силе, претње, преваром, злоупотребом овлашћења и/или злоупотребом тешког положаја, отмицом** или на неки други начин. Када се ради о трговини децом, није важно које средство је употребљено, тј. говоримо о трговини људима иако није било елемената претње, принуде, злоупотребе положаја и слично. Такође, **пристанак жртве на експлоатацију** не мења чињеницу да се ради о трговини људима и да је то кривично дело.

Циљ трговине људима је **остваривање зараде** (или неке друге користи) кроз експлоатацију, било да се ради о **сексуалној експлоатацији, принудном раду, принудном просјачењу, принуди на вршење кривичних дела, илегалном усвојењу, принудним браковима, трговини органима** или неком другом облику. Један од уобичајених стереотипа је да трговци људима своје жртве излажу искључиво сексуалној експлоатацији, те да су само жене и девојчице угрожене, а занемарују се други облици експлоатације, као што је радна експлоатација, чије су жртве најчешће мушкарци.

Према дефиницији Уједињених нација - трговина људима, посебно женама, значи врбовање, превоз, трансфер, смештај или прихват лица, употребом претње или употребом силе, у сврху експлоатације.

Поред личних фактора који доводе поједине особе, посебно жене, у положај трафикинга, постоје и друштвени фактори као што су:

- **незапосленост,**
- **сиромаштво,**
- **недостатак образовања, као и**
- **организовани криминалу виду секс индустрије.“**

Трговина људима је **озбиљан друштвени проблем, злочин против човечности и тешка повреда људских права.** Реч је о глобалном феномену који, на различите начине, погађа цео свет. Милиони деце, жена и мушкараца, приморани су на проституцију, служење у кућама, рад на плантажама, на градилиштима, у рудницима, просјачење и на друге видове сурове експлоатације.

Трговина људима се сврстава међу три најпрофитабилније криминалне активности, уз трговину дрогом и оружјем. Међу облицима кршења људских права и организованог криминала, она се издваја по тежини последица које оставља на појединца и друштво у целини.

За трговину људима се често каже да представља **„високо профитабилну, а ниско ризичну“ криминалну активност.**

- **високо профитабилну** - јер је добит коју криминалци остварују огромна,

- **ниско ризичну** - јер је ризик да трговац буде приведен правди и санкционисан мали.

Трговину људима прате:

- **физичко насиље**
- **тортура,**
- **стални страх,**
- **претње и уцене.**

Тиме се непосредно угрожавају права жртава на живот, достојанство, интегритет, слободу и безбедност, избор и одлучивање, здравствену заштиту.

Данас постоје **бројни облици трговине људима**, а стално се изналазе нови и све нехуманији, бруталнији и свирепији, и са још тежим последицама по жртве и заједницу.

Најчешћи облици су:

- **сексуално искоришћавање**
- **радна експлоатација**
- **принудни брак**
- **лажно усвајање**
- **принудно просјачење**
- **коришћење у оружаним сукобима**
- **принуда на вршење кривичних дела**
- **трговина органима**

Једном речју, трговина људима јесте злоупотреба људских бића и повреда њихових основних људских права, ради стицања материјалне користи.

Жртве трговине људима су најчешће особе које су у друштву најрањивије. Готово по правилу потичу из окружења у којима су њихова права, и пре укључивања у

ланац трговине људима, била угрожена сиромаштвом и нефункционалном породицом.

Често су незапослене, дискриминисане у приватном и професионалном животу, нижег образовног нивоа мада постоје и идентификовани случајеви жртава високог образовања.

У Републици Србији, као **најрањивије** категорије, препознају се **жене млађе животне доби и малолетна лица**. Међу њима се често појављују „**деца улице**” , **штићеници домова за незбринуту децу** или специјализованих институција. Евидентно је и повећање броја жртава деце из **ромске популације**, као и **појава мушкараца** идентификованих као жртве трговине људима.

Области у којима се ове категорије жртава експлоатишу се разликују, али **свима је заједничко** да су:

- њихова **људска /дечја права изузетно нарушена**,
- да су **изложени свакодневном суровом физичком и психичком злостављању** и
- да су **третирани као роба** која доноси материјалну добит.

Према подацима Службе за заштиту жртава трговине људима, запажа се тренд сталног повећања броја идентификованих жртава трговине људима на територији Републике Србије као и повећање заступљености домаћих у односу на стране држављане.

Бројне су околности које појединце излажу **повећаном ризику од упадања у замке трговаца људима**:

- **неинформисаност**,
- **породична ситуација** и
- **укупне прилике у земљи** могу бити фактори који

доприносе овом ризику.

Општа неинформисаност о постојању проблема, његовој сложености, ризику, опасностима и последицама које са собом носи, чини да потенцијалне жртве најчешће нису свесне у шта се упуштају. Потенцијалне жртве углавном, не познају редован начин преласка границе и због тога су препуштене на милост и немилост организованој групи криминалаца вештих манипулисању.

Породично насиље је важан разлог због кога неке младе особе желе да напусте своје породице.

Незапосленост, сиромаштво, недостатак образовања и родна дискриминација у породици (посебно дискриминација жена) такође доприносе увлачењу потенцијалне жртве у ланац трговине људима.

Политичке, економске и културне прилике, нарочито у земљама које су у блиској прошлости искусиле **ратна разарања** или природне катастрофе великих размера, које се огледају у отежаним легалним миграцијама становништва, сиромаштву и масовној незапослености, као и дискриминацији на тржишту рада, додатно слабе немоћне и дискриминисане, излажући их ризику од увлачења у ланац трговине људима. Наведене околности олакшавају трговцима људима да код жртава формирају свест о предностима живота у богатијим земљама, могућностима лаког запослења и адекватне финансијске накнаде, а тиме и увлачење жртава у ланац трговине људима

У чему је разлика између трговине људима и кријумчарења миграната?

Код кријумчарења миграната, циљ кријумчара је да зараду остваре тако што ће једно лице илегално пребацити преко једне или више међународних граница уз пристанак особе која се кријумчари. Трговци људима зарађују кроз експлоатацију жртава током дужег временског периода. Док кријумчарење увек подразумева прелазак државне границе, трговина људима може бити и интерног/локалног карактера, када се читав процес одвија на територији једне државе.

Не постоји пристанак жртве трговине људима на експлоатацију, већ се њена послушност и учешће у експлоатацији осигуравају путем претњи, принуде, преваре и сл. За разлику од кријумчарених особа, које могу да иду где желе када стигну на дестинацију, тј. не остају везане за кријумчара, жртва трговине људима нема стварну слободу кретања.

У Кривичном законнику Републике Србије, недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи налази се међу кривичним делима против јавног реда и мира, док је трговина људима санкционисана у групи кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом.

Трговци људима

Трговци људима су сва лица која учествују у:

- **врбовању жртава,**
- **њиховом спровођењу,**
- **превожењу,**
- **чувању,**

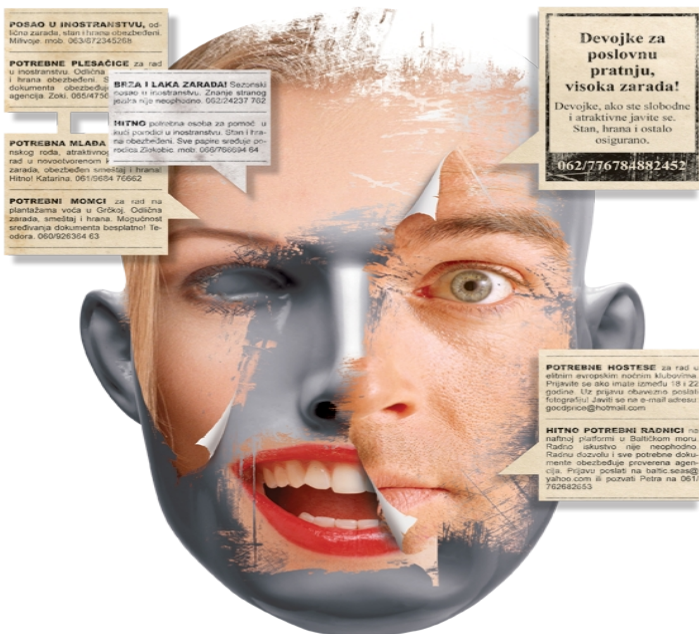
- **обезбеђењу смештаја,**
- **контролисању или експлоатацији.**

Они најчешће припадају етнички или национално хомогеним групама. Могу деловати у групи, али и као појединци.

Трговац људима може бити било ко:

- **лице из непосредног окружења,**
- **нови познаник,**
- **љубазна комшиница,**
- **чак и чланови породице...**

У злочин трговине људима могу бити укључени и корумпирани **државни чиновници** и припадници других служби надлежних за примену закона.

POSAO U INOSTRANSTVU, od-
ložna zarada, stan i hrana obezbeđeni.
Nivoje: mob. 0633672340309.

POTREBNE PLESACICE za rad
u inostranstvu, Opcina

i hrana obezbeđeni. S
dokumenta - obavezno
agencija Zoki, 0654750

POTREBNA MLADA za rad
u inostranstvu, Opcina

rad u inostranstvu i
zarada, obezbeđeni stan i hrana.
Hitno! Katarina, 0619564 76562

POTREBNI MAMCI za rad na
plantazama voća u Grčkoj. Opcina
zarada, imetaji i hrana. Moguće
srednjava dokumenta besplatno! Te-
odora, 060926364 63

BRZA I LAKA ZARADA! Sezonski
posao u inostranstvu. Znanje stranog
jezika nije neophodno. 06224637 702

Hitno potrebna devojka za porodi i
kuci porodi u inostranstvu. Stan i hra-
na obezbeđeni. Sve pagine svodje pri-
mimo! Zokovic, mob. 066796004 64

**Devojke za
poslovnu
pratnju,
visoka zarada!**
Devojke, ako ste slobodne
i atraktivne javite se.
Stan, hrana i ostalo
osigurano.
062/776784882452

POTREBNE HOSTESE za rad u
elitnim evropskim nocivima i klubovima.
Prijavite se ako imate izobliku 18 i 22
godina. 130 pagina obezbeđena poslati
fotografiju. Javiti se na e-mail adresu:
gotoprice@hotmail.com

Hitno POTREBNI RADNICI na
nacionalnoj postroji u Balatonu. Inozem-
Radnici iskustvo nije neophodno.
Radno dozdvo i sve potrebne doku-
mente obezbeđuje proverena agen-
cija. Prijavu poslati na baltic-scand@
yahoo.com ili pozvati Petra na 0611
70262603

Упркос различитостима облика трговине људима и специфичностима улога извршилаца, може се рећи да међу трговцима људима преовлађују особе које процењују ризик, трошкове и корист, и које не презају да униште живот другог човека.

Одликују их лукавство, подмуклост, вештина лажног представљања и манипулисања другима, њиховим осећањима и очекивањима, неосетљивост на бол и патње других, способност контроле жртве, одлично предвиђање њеног понашања, суровост и спремност на примену претњи, уцена, насиља и подмићивања.

Злочин трговине људима подразумева три фазе:

ФАЗА ВРБОВАЊА

Гледано искуствено, препознати су карактеристични начини увлачења жртава у ланац трговине људима.

Врбовање је прва карика у ланцу трговине људима. То је поступак током којег трговци људима проналазе своје жртве. Овим су обухваћени **лагање** или **приси-љавање** појединаца и њихово одвођење у ропство XXI века. Особе које врбују имају први контакт са жртвом. Користе **лажна обећања** и **поверење** да би преварили жртве. **Изгледају као обични људи којима се може веровати, а не као криминалци.**

Огласи у средствима информисања или путем Интернета, којима се нуди запослење у земљи или иностранству за наводно легалан и добро плаћен посао (на обављању сезонских послова, конобарица, плесачица, масаже, пос ловне пратње, радника у домаћинству, дадиља, кућних помоћница, козметичарки, манекенки, грађевинских радника, радника у пољопривреди, на бродовима, нафтним платформама и сл.).

У пракси постоје и лажне агенције које приликом оглашавања наводе само бројеве мобилних телефона.

Злоупотребе познанстава, наводно искрених љубавних и пријатељских, али и породичних веза су веома чест поступак врбовања.

Овако успостављене везе и познанства се користе за лакше и брже увлачење жртве у ланац трговине људима. Жртве имају поверење у ове особе и потпуно се препуштају одлукама и вођству врбоватеља.

Злоупотреба информација о потенцијалној жртви прикупље них на различите начине (стварним или лажираним изборима за мис, курсевима за манекене, аудицијама различитих врста, конкурсима за посао и сл.).

Несвесно врбовање врши лице које верује у истинитост приче трговца и из најбоље намере убеђује потенцијалну жртву да и она поверује у такву причу.

Злоупотреба Интернета постаје све чешће средство врбовања (заказивање састанка потенцијалној жртви путем *чета*, формирање лажних профила и злоупотреба социјалних мрежа попут *фацебоок*-а и сл).

Увлачење у ланац трговине људима могуће је и путем: **отмице, продаје од стране чланова породице, злоупотребе несналажења и губљења контакта између лица током оружаних сукоба или природних и технолошких несрећа** (поплаве, вулканске ерупције, експлозија нуклеарне електране, пуцање бране и сл).

ФАЗА ТРАНЗИТА

Фаза транзита подразумева **прихват жртве, њен смештај и превоз до места експлоатације**, било унутар земље или ван граница земље порекла жртве.

У овој фази, жртва често још није свесна да је ушла у ланац трговине људима. Жртва најчешће предаје своја лична доку мента трговцу који на тај начин олакшава пуну контролу.

Уколико се транзит жртава одвија на међународном нивоу, прелазак границе може да буде **легалан** и **нелегалан**.

Легалан је када се на граничном прелазу користе уредне и важеће пут не исправе са потребним визама.

Нелегалан прелазак границе подразумева коришћење фалсификованих докумената или прелазак границе ван граничног прелаза, кријумчарење и пребацивање на скривеним местима у путничким возилима и аутобусима,

товарном простору камиона и контејнера, у међупросторима крова и доњим оплатама железничких вагона, дуплом дну вучних приколица, различитим пловилима и сл.

При томе, **треба имати у виду да се често не прави разлика између трговине људима и кријумчарења људи**. Ове две појаве имају много сличности, али постоје и битне разлике међу њима.

КРИЈУМЧАРЕЊЕ ЉУДИ

- **прокријумчарене особе илегално прелазе границу;**
- **циљ кријумчарења је зарада од пребацивања особа преко границе;**
- **кријумчарена особа даје пристанак за прелаз границе;**
- **након преласка границе престаје сваки однос кријумчара-кријумчарених.**

ТРГОВИНА ЉУДИМА

- **жртва може и не мора прећи границу илегално**
- **жртвом се такође може трговати унутар једне државе**
- **циљ трговаца људима је експлоатација жртве;**
- **жртва може и не мора дати пристанак за прелаз преко границе**
- **однос између трговца и жртве не престаје преласком преко границе**

Трговцима људима је контрола жртава олакшана тиме што су оне, по правилу, неинформисане. Најчешће нису раније

напуштале своје земље и нису им познати легални поступци преласка граница и коришћења путних исправа. Трговци људима знају да ће оне, када постану свесне свог илегалног статуса, избегавати да траже помоћ полиције или заштиту државе.

ФАЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ

Експлоатација подразумева искоришћавање жртва трговине људима. Деца се укључују у ланац **просјачења**, приморавају на вршење **кривичних дела**, и могу бити изложена **сексуалном искоришћавању**. Женске особе се најчешће сурово **сексуално и радно експлоатишу**. Одрасли **мушкарци** се најчешће **радно експлоатишу**, под ропским условима или се присилно користе као борци у **оружаним сукобима**. Све жртве могу бити злоупотребљене за присилно **узимање органа**.

Када је реч о сексуалном искоришћавању, треба нагласити да постоје битне **разлике између сексуалне експлоатације у трговини људима и проституције**.

СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА

- ✓ **Увек је реч о ропском односу - жртва се третира као власништво особе која ју је купила**
- ✓ **Жртва нема слободу кретања**
- ✓ **Жртва нема слободу одлучивања; одлуке доноси трговац људима**

ПРОСТИТУЦИЈА

- ✓ **Особа која се бави проституцијом слободно располаже својим телом и својом зарадом**
- ✓ **Особа која се бави проституцијом има слободу кретања**
- ✓ **Особа која се бави проституцијом може слободно да одлучи о томе да ли ће се бавити проституцијом и под којим условима**

КОНТРОЛА ЖРТАВА

Да би остварили потпуну контролу и спречавање не послушности и бекства жртве, трговци људима примењују различите механизме:

„Дужничко ропство”

Трговац људима контроли-ше жртву тиме што јој улива наду да ће отплатом новчаног износа који је он наводно уложио (превоз, смештај, исхрана, гардероба и сл.) откупити своју слободу. Међутим, трговац људима самовољно тај износ увећава и све то, коначно, нарасте у суму коју је немогуће отплатити.

Изолација - уклањање идентификационих и/или путних докумената.

Трговци људима **одузимају идентификациона и путна**

документа својим жртвама, обично одмах након доласка на коначну дестинацију. То лишава жртве доказа о њиховом идентитету, потврђује њихов илегалан статус и онемогућава их да траже помоћ или да побегну у другу земљу или на другу адресу. **Непоседовање докумената и новца, непознавање језика, нелегалан боравишни статус, стид и изолација, уз страх од полиције, су механизми које трговци људима често користе.** Због тога је мало вероватно да ће жртва покушати да побегне или да ће се по жалити државним органима, што појачава зависности жртве од трговаца људима.

Употреба насиља и страха.

Трговци људима се користе насиљем и претњом насиљем као делотворним средством контроле. **Жртве често туку и силују, ограничавају у кретању, лишавају хране и воде, дрогирају и муче.** То чине због кажњавања, ради упозорења другим жртвама, да би по стале свесне какве последице ће претрпети у случају не послушности или покушаја бекства. Жртва може постати покорна и попустљива према наредбама трговца и у пот пуности их извршавати да би избегла насиље

Уцена

У случајевима сексуалне експлоатације, **стид који жртва осећа је значајан механизам контроле.** Трговац људима може запретити да ће рећи породици жртве да се она бави проституцијом. На тај начин се обезбеђује ње на потпуна послушност.

Претња и примена силе према породици жртве

Најделотворнија претња, која и највише отежава истраживање трговине људима, је претња применом насиља према лицима која жртва воли. Уверљивост претње се појачава поседовањем тачних података о најближима. Већ сама претња омогућава контролу над жртвом.

Саставни део свих облика контроле жртава трговине људи ма је психолошка манипулација. Трговац људима понекад жртви даје износ новца који је безначајан у односу на велике суме које жртва зарађује за трговца људима или им допушта контакт са породицом. Тиме одржавају дисциплину и појачавају збуњеност и дезоријентацију жртве.

Излазак из ланца трговине људима

Упркос патњама кроз које пролазе, развијени механизми контроле често спречавају жртве да саме потраже помоћ или организују бекство.

Најчешћи начини изласка из ланца трговине људима:

Активностима полиције

Савремена полиција је организована за борбу против трговине људима у оквиру државе и у оквиру међународне сарадње полиција; Интерпола, Европола и других стручних удружења. То подразумева деловање по унапред утврђеним стратешким плановима. Полиција спроводи сложене и обухватне мере и поступке ради откривања учинилаца свих облика кривичних дела трговине људима, њиховог привођења одговарајућим право судним органима и прве, непосредне помоћи жртвама. Ово је најчешћи и најпоузданији начин изласка жртве из ланца трговине људима.

Помоћу грађана.

Огледа се у препознавању и пријављивању сумњивих ситуација, објеката и појединаца полицији или надлежној служби за социјални рад.

ПОМОЋ И ПОДРШКА ЖРТВАМА

Када се жртва трговине људима идентификује и измести из средине у којој је до тада била, у бригу о њој се укључују представници надлежних државних институција и специјализованих невладиних организација.

Особе које раде са жртвама трговине људима посебно су обучене за овакву врсту рада и помоћи. Особи која је идентификована као жртва трговине људима се, уколико је то потребно, пружа **смештај на безбедном месту**, обезбеђују се информације о правима и **правни савети**, **медицинска нега**, **психолошка и социјална помоћ**.

Проблеми жртава не престају ни након изласка из ланца трговине људима. Поред физичких, и психичке последице отежавају њихово уклапање у друштво. Зато, све мере помоћи морају да се планирају дугорочно и свеобухватно.

Ако се идентификоване жртве трговине људима недовољно оснажене врате кући, у ситуацију од које су побегле (тешка материјална ситуација, незапосленост, лоше стање у породици, осуда околине, исти људи који су их врбовали и први пут, може се десити да поново заврше у ланцу трговине људима)

МЕЂУНАРОДНИ ПРОПИСИ О ТРГОВИНИ ЉУДИМА

У међународној заједници трају ви-шедеценијски

покушаји борбе за заустављање и спречавање трговине људима. У 20. веку усвојено је више међу народних уговора (конвенција) усмерених ка томе. Међутим, тек 2000. године створени су основи за систематско спречавање и кажњавање трговине људима, усвајањем Конвенције **Уједињених нација против транснационалног организованог криминала**. Уз Конвенцију је усвојен посебан Протокол о превенцији, сузбијању и кажњавању трговине људима, посебно женама и децом (познат као **Палермо протокол**). Наведеним документима предвиђене су све радње и поступци који представљају трговину људима. Конвенцијом су предвиђени и одређени облици међународне сарадње држава у спречавању трговине људима.

Сличан међународни уговор је усвојен и у Савету Европе - Конвенција **Савета Европе о борби против трговине људима**. Значајно је истаћи да ова конвенција прецизно дефинише појмове трговине људима и експлоатације, јасно указујући да је суштински циљ трговине експлоатација људи укључених у ланац трговине људима.

Важно је истаћи да је **Република Србија рати-фиковала** ове међународне уговоре и да су они тиме постали део њеног унутрашњег права. То значи јасну и недвосмислену обавезу државе Србије да те уговоре у потпуности примењује. Србија је створила услове за испуњавање те своје међународне обавезе усвајањем Кривичног законика којим су све радње предвиђене тим уговорима прописане као кривична дела.

СТРАТЕГИЈА БОРБЕ ПРОТИВ ТРОВИНЕ ЉУДИМА У СРБИЈИ

Програмски и институционални оквири борбе против трговине људима у Србији постављени су Стратегијом борбе против трговине људима у Републици Србији, коју је усвојила Влада Републике Србије 2006. године.

Стратешки циљеви Републике Србије у борби против трговине људима груписани су у неколико области: **институционални оквир, превенција, помоћ, заштита и реинтеграција жртава, међународна сарадња и праћење и евалуација резултата.**

У институционалном погледу, на републичком нивоу је ус постављен Национални механизам за координацију активности и креирање политике борбе против трговине људима, који се састоји из два нивоа.

Централни ниво представљају Савет за борбу против трговине људима, координатор за борбу против трговине људи ма и Републички тим за борбу против трговине људима.

Оперативни ниво чине правосудни органи, полиција и Служба за координацију заштите жртава трговине људима. На оперативном нивоу значајну подршку пружају невладине и међународне организације.

Основни циљ превенције је да се повећа ниво свести о проблему трговине људима, да се смање ризици и подложност трговини људима

Помоћ, заштита и реинтеграција жртава треба да побољшају идентификацију жртава, да спрече секундарну виктимизацију жртава (спречавање да жртва поново пролази кроз трауму због неодговарајућег деловања

надлежних органа), да омогуће да се сачине дугорочни програми заштите и реинтеграције жртава трговине људима.

Циљ међународне сарадње је да се оствари сарадња са **Интерполом**, **Еурополом** и другим организацијама, потписи вањем одговарајућих правних инструмената о заједнич ком признавању доказа и заједничке истраге уз сарадњу тужилаштва, полиције и судова других држава. Ова сарадња треба да обезбеди побољшање размене података са другим државама, убрзавање поступака правне по моћи и изручивања извршилаца и спровођење свеобухватних финансијских истрага ради проналажења и одузимања имовинске користи стечене трговином људима.

Републички тим прати и периодично извештава Савет за борбу против трговине људима о резултатима спроведених мера и активности предвиђених Стратегијом. На основу тих извештаја Савет врши анализу резултата и предлаже ревизију стратешких циљева и друге неопходне мере.

РЕПУБЛИЧКИ ТИМ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

ДРЖАВНИ ОРГАНИ

- Министарство за људска и мањинска права
- Министарство правде
- Министарство спољних послова
- Министарство унутрашњих послова
- Министарство рада и социјалне политике
- Министарство финансија
- Министарство просвете и спорта
- Министарство здравља
- Врховни суд Србије

- Републичко јавно тужилаштво

МЕЂУНАРОДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

- Мисија ОЕБСА у Србији
- Мисија ИОМ-а
- УНИСЕФ
- УНЦР
- Служба за координацију
- Заштите жртава трговине људима
- ЦРВЕНИ КРСТ СРБИЈЕ
- Савет за права детета

НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

- АСТРА
- Беосупорт
- Виктимолошко друштво Србије
- Саветоволаште протибв насиља ну потордици
- АТИНА
- Центар за права детета
- Антитрафикинг центар

Спречавање и кожнавање трговине људима

Један од битних предуслова за ефикасно спречавање трговине људима је одговарајуће кажњавање учинилаца тих дела и то је, међународним уго ворима, предвиђено и као међународна обавеза. Услови за то су створени изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије, који садржи три кривична дела која се односе на трговину људима.

Кривично дело „трговина људима“ је прописано у члану 388. Кривичног законика, који одређује радње којима се чини то дело, предвиђа околности под којима се дело чини и у складу са околностима и последицама прописује

одређене висине казни за поједине случајеве.

У члану 389. посебно је санкционисана **„трговина малолетним лицима ради усвојења“**, у складу са повећаном учесталости овог кривичног дела и озбиљном друштвеном опасношћу коју носи његово извршење. Ово кривично дело указује и на разумевање специфичне рањивости малолетних лица која су мање отпорна на подмукле и прикривене радње којима се дело чини. И код овог дела казне су предвиђене у распону, да би се обезбедило да се казне изричу водећи рачуна о свим околностима и степену кривице учесника у извршењу дела.

Коначно, члан 390. Кривичног законика прописује као кривично дело **„заснивање ропског односа и превоз лица у ропском односу“**, тако што, на исти начин као и код два већ наведена дела, оставља могућност правосудним органима да казне изричу зависно од околности извршења кривичног дела и личности учинилаца.

Од изузетног значаја је да је Кривични законик **искључио могућност ублажавања казне**, предвиђене Законом, учиниоцима кри-вичног дела трговине људима из члана 388.

МЕРЕ ОПРЕЗА

Постоје савети које треба послушати и који помажу да се безбедно реше одређене животне ситуације како би се смањило ризик. Не треба дозволити да озбиљност и сложеност проблема трговине људима изазове страх, већ га треба схватити као позив на стални опрез и потребу бољег информисања у циљу превенције.

Основни савети се тичу усвајања потребних облика понашања у најранијем детињству. Они се односе на ране савете родитеља или старатеља о из бегавану комуникације са странцима, отварања врата непознатим особама,

прихватања поклона или позива од непознатих особа, као и како реаговати и кога позвати ако се проблем појави. У шетњи или игри не одвајати се од родитеља или старатеља.

Одрастањем и усвајањем нових облика понашања јавља се и потреба за новим, додатним мерама опреза. Не склапати олако нова познанства са потпуним странцима. Информисати се о друштву или потенцијалном партнеру. Избегавати ризичне облике понашања или стања, конзумирања алкохола и наркотика, девијантног понашања, одвајања од организоване групе, лаковерности, поводљивости и друге.

Ако постоји одлука о одласку у неки други град у сопственој земљи или у иностранству, на студије или рад, детаљно се распитати о документима и дозволама који су за то неопходне. Осим тога и ово могу бити савети од користи:

- **рећи блиским особама планове пута, боравка и могућности за контакт.** Родитељи или старатељи треба да знају тачну адресу и телефон за контактирање, а приликом разговора прецизирати термине следећег јављања. Уколико су одлазак на студије или прона-лажење посла поверени агенцијама, добро проверити легитимитет и кредибилитет те агенције.
- **пасош и лична документа обавезно носити са собом** и давати их само овлашћеним лицима на увид. Пре путовања документацију фотокопирати и копије оставити код куће, а један примерак копије, одвојено од оригинала, понети са собом. У случају проблема, ово омогућава надлежним службама или конзуларним представништвима бржу идентификацију и помоћ. Због тога, је добро пре самог пута у иностранство,

сазнати адресу и контакт телефоне амбасде или конзуларног представништва своје земље у земљи у коју се путује, јер су они заштитници права својих држављана у иностранству.

Иако огласи за рад објављени у средствима информисања подлежу проверама надлежних органа, **позив на опрез треба да представљају огласи** за рад у другим местима који звуче исувише добро и нереално, често само са бројевима мобилних телефона за контакт и надимцима потенцијалних послодаваца. Овакви огласи се могу наћи на неконвенционалним местима попут бандера, зидова, поштанских сандучића, у жутој штампи и сл. Уговор о раду потписати тек након што га провери нека меродавна особа (нпр. адвокат). Не пристајати на усмене договоре у вези са послом. Све нејасноће отклонити, прецизно дефинисати ус лове рада и клаузуле уговора.

Модерна средства комуникације и лакоћа приступа информацијама путем Интернета олакшавају врбовање потенцијалних жртава и наводе нас на посебан опрез. Код четовања треба имати на уму да особа са друге стране није увек она за коју се представља. Игнорисати особе које одмах питају за личне информације, стање у породици или нуде посао. Пријавити родитељима сваки нежељени садржај ил комуникацију без осећаја кривице или стида.

Треба избгавати састанке са непознатим лицима, посебно оне заказане путем чета. Не треба слати своје слике или давати информације које се тичу личне или безбедности околине (број телефона, адресу и сл). Водити рачуна које информације пласирамо на социјалне мреже попут *facebook*-а, *twitter*-а и других (адресу, телефоне, статусе типа „сам код куће“ и сл), као и коме дозвољавамо

приступ. Ако не постоји довољно техничко знање, обратити се за помоћ особама које су упућеније. Зарад приватности информација, не треба користити слабе и лако предвидиве лозинке за разне Интернетне сервисе. Нежељену електронску пошту (СПАМ) не прослеђивати даље. Игнорисати огласе који тижуюелектронскимпутем са непознатих изворишних адреса, посебно оне са јавних и бесплатних *e-маил* сервиса (gmail, yahoo, hotmail и сл). Запамтити да озбиљне компаније не користе у комерцијалне сврхе овакве мејл налоге, већ оне регистроване на саму компанију. Избегавати коришћење сумњивих сајтова који служе за стицање познанстава. Проверити да ли сајт компаније у којој тражимо посао постоји и чиме се та компанија бави.

Ако ипак ситуација или особа изазивају сумњу, треба укључити додатни опрез, а ако је потребно, потражити и помоћ на меродавном месту (конзулат, амбасада, полиција, организације које се баве проблемом трговине људима).

Трговина људима и медицинске сестре

Како препознати **СУМЊИВ** оглас за посао?

- нуди се **велика зарада у мало времена...**
- **не захтевају се посебне вештине**
- **није потребан разговор за посао**
- **„ хитно- тражим“**
- постоје **трошкови које треба платити**
- **немогућност провере послодавца**

Шта чинити:

- прво проверите податке о компанији који постоје у огласу...

- позовите наведени број телефона, проверите дату адресу, пошаљите е-маил и тражите податке о званичној презентацији фирми...

- никада немојте уписивати личне податке у онлајн формуларима које нисте захтевали да вам пошаљу,

- пословне понуде које су потписане мобилним бројевима телефона и е-mail адресама немојте узимати у разматрање...

Држављани Србије који желе да раде у иностранству могу ући и радити само ако је обезбеђена радна дозвола. Не постоји групна радна виза.

Списак агенција које имају дозволу за посредовање у запошљавању можете пронаћи на: сајту Националне службе за запошљавање, и на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Агенције за запошљавање

У Србији тренутно легално послује 70 агенција за посредовање у запошљавању у земљи и иностранству.

Издавање дозволе агенцијама за посредовање у запошљавању грађана у земљи и иностранству, и провера њиховог рада, у надлежности је Министарства рада, запошљавања и социјалне политике.

Услуга директног посредовања се пружа оним агенцијама које могу Националној служби да дају информацију о томе за којег послодавца се посредује, јер је то обавезан податак који НСЗ треба да пружи лицу када га

упућује послодавцу.

ПОМОЋ НЕВЛАДИНОГ СЕКТОРА

Невладина организација “Астра”, која се бави искорењавањем свих облика трговине људима, пружа, између осталог, превентивне информације о могућностима и условима безбедног/легалног запошљавања у иностранству.

АСТРА СОС ТЕЛЕФОН: + 381 11 785 0000

Текст за тест програм преузет из приручника Трговина људима превентивни пакет Црвеног крста Србије.

Аутори приручника:

- Проф. др Миодраг Старчевић,
- Проф. др Милан Жарковић,
- Снежана Петровић,
- Јелена Анђелић
- Катарина Стојановић,

- Јелена Илић,
- Милан Митић,
- Милан Арсенов
- Рената Блау и
- Маша Давидовић.

Издавач: Црвени крст Србије, 2010.год

Захваљујем се Црвеном крсту Србије на дозволи коришћења приручника за израду програма.